

www.osi-uzice.rs

POSLO ZA SVE

- ❖ Zapošljavanje osoba sa invaliditetom jedna je u nizu institucionálnih barijera za uključivanje ovih osoba u sve sfere društvenog života, ne samo kod nas, već i u razvijenijim i ekonomski jačim državama sveta. Nizak stepen obrazovanja osoba sa invaliditetom, nedovoljno razvijena svest poslodavca, neprilagođeni prostori za rad i nepostojanje službi podrške za osobe sa invaliditetom, kao i nepostojanje odgovarajuće politike koja bi stimulisala poslodavce da ih zapošljavaju, svakako su prepreka da budu ravnopravni sa drugima. Ostvarivanje prava na obrazovanje, mogućnost dokvalifikacije i prekvalifikacije u skladu sa potrebama tržišta, osnovni su uslovi za ostvarivanje prava na zapošljavanje i kasniju ekonomsku samostalnost.
- ❖ Osobe sa invaliditetom predstavljaju jednu od najvećih socijalno ugroženih grupa u svakoj državi. Po procenama Svetske zdravstvene organizacije najmanje 10% stanovništva koje naseljava neku teritoriju čine osobe sa invaliditetom.
- ❖ Podaci o osobama sa invaliditetom u Srbiji jako su oskudni i ne postoji nijedna institucija koja raspolaže bazama podataka o njihovom broju, ali se pretpostavlja da 700.000 građana naše zemlje pripada ovoj populaciji, od kojih je oko 300.000 radnog uzrasta (između 16-65 godina).
- ❖ Osobe sa invaliditetom nisu osobe sa posebnim potrebama, već sa sasvim običnim potrebama: da se hrane, kreću, imaju društveni život, zasnivaju porodicu i brinu se o njoj, putuju, letuju, posećuju kulturne događaje... I kao i populaciji bez invaliditeta, da bi te potrebe mogli da zadovolje potrebno im je obezbeđenje neophodnih sredstava. Govorimo o ljudskim pravima koja su osobama sa invaliditetom uskraćena ukoliko im se ne omogući da rade i zarade za sebe.
- ❖ Prepreke i problemi u zapošljavanju osoba sa invaliditetom su brojni, a jedan od ključnih razloga jeste kvalifikaciona struktura koja se negativno odražava na mogućnost zapošljavanja ovih osoba (najviše osoba sa invaliditetom je bez kvalifikacije - sa završenom osnovnom školom čak 40%, zatim sa trećim stepenom 32%, dok fakultetsku diplomu ima nepunih 1%)

***Životni standard osoba sa invaliditetom je jako nizak;
čak 70% njih su siromašni.***

- ❖ Na evidenciji Nacionalne službe za zapošljavanje RS prema statističkim podacima iz juna 2009.god. ukupan broj nezaposlenih osoba sa invaliditetom iznosio je 22.758. Od tog 32,56%. su žene.

Kvalifikaciona struktura

- sa završenom osnovnom školom: 36%,
- sa trećim stepenom stručne sprema: 32,63%,
- sa četvrtim stepenom stručne sprema: 14,71%,
- sa fakultetskom diplomom 0,97%.

Prema kategorijama invalidnosti, najveći broj lica je u kategoriji:

- invalida rada: 50,16%,
- kategorisana omladina: 20,13%
- kategorija vojnih invalida: 18,58%.

❖ Evidencija Nacionalne službe za zapošljavanje filijale Prijepolje

- Ratni vojni invalidi: 12
- Invalidi rada: 49
- Kategorisana omladina: 17

Od toga:

- I stepen obrazovanja: 31
- II stepen obrazovanja: 5
- III stepen obrazovanja: 36
- IV stepen obrazovanja: 5
- V stepen obrazovanja: 1

U zadnjih pet godina po programima NSZ zaposlile su dve osobe sa invaliditetom.

- ❖ Nacionalna služba za zapošljavanje Republike Srbije svake godine donosi paket stimulativnih mera kako za poslodavce, tako i za samozapošljavanje osoba sa invaliditetom ali oni nisu doneli neke značajnije rezultate.

Zbog toga je pokret osoba sa invaliditetom insistirao na donošenju posebnog ***Zakona o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju osoba sa invaliditetom*** koji je usvojen u maju 2009.

- ❖ Ovim zakonom podstiče se zapošljavanje osoba sa invaliditetom radi stvaranja uslova za ravnopravno uključivanje istih u društvo, procena njihovih radnih sposobnosti, profesionalna rehabilitacija i osposobljavanje i obaveza zapošljavanja osoba sa invaliditetom od strane poslodavca i finansijsku stimulaciju za zapošljavanje ove kategorije građana.
- ❖ Zakon koji će početi da se implementira od maja 2010. obezbediće uključivanje osoba sa invaliditetom na tržište rada, zaštitu od diskriminacije u zapošljavanju, usmeren je ka utvrđivanju profesionalnih mogućnosti osoba sa invaliditetom. Zakonom se promovišu aktivne mere zapošljavanja OSI, uvodi se obaveza zapošljavanja, uređuju poslovi podsticanja zapošljavanja osoba sa invaliditetom i definišu uslovi osnivanja i rada preduzeća za radno osposobljavanje i zapošljavanje osoba sa invaliditetom, radnih centara i drugih vrsta socijalnog preduzeća.
- ❖ Za poslodavce je u svakom slučaju najvažniji kvotni sistem koji zakon predviđa čija će primena početi godinu dana od dana stupanja Zakona na snagu.
- ❖ **PRAVA OSOBA SA INVALIDITETOM**
Osoba sa invaliditetom, u skladu sa ovim zakonom, može da ostvari pravo:
  - 1) na utvrđivanje statusa i procenu radne sposobnosti;
  - 2) na podsticanje zapošljavanja, radne i socijalne uključenosti i afirmaciju jednakih mogućnosti na tržištu rada;
  - 3) na mere i aktivnosti profesionalne rehabilitacije;
  - 4) na zapošljavanje pod opštim uslovima;
  - 5) na zapošljavanje pod posebnim uslovima;
  - 6) na mere aktivne politike zapošljavanja;
  - 7) na zapošljavanje u posebnim organizovanim oblicima zapošljavanja i radnog angažovanja osoba sa invaliditetom;
  - 8) na druga prava u skladu sa zakonom
- ❖ **OBAVEZE POSLODAVACA**
  - poslodavac koji ima od 20 do 49 zaposlenih u radnom odnosu *ima obavezu* da zasnuje radni odnos na odgovarajućim poslovima sa jednom osobom sa invaliditetom
  - poslodavac koji zapošljava više od 50 zaposlenih *obavezan je* da zaposli dve osobe sa invaliditetom i na svakih narednih započelih 50 zaposlenih po jednu osobu sa invaliditetom

❖ PRAVA POSLODAVACA

- učestvovanje u finansiranju zarada osoba sa invaliditetom u preduzećima za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba sa invaliditetom minimum 50% prosečne zarade u privredi Republike Srbije oslobađa poslodavca zapošljavanja onoliko osoba sa invaliditetom koliko zarada finansira
- izvršenje obaveze iz ugovora o poslovno tehničkoj saradnji, kupovini proizvoda ili vršenju usluga sa preduzećem za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba sa invaliditetom u vrednosti od 20 prosečnih zarada u privredi Republike Srbije oslobađa poslodavca zapošljavanja jedne osobe sa invaliditetom

❖ PRAVA I OBAVEZE POSLODAVACA

- novoosnovani poslodavac nema obavezu zapošljavanja osobe sa invaliditetom u trajanju od 24 meseca od dana osnivanja
- poslodavac koji ne zaposli osobe sa invaliditetom plaća penale u visini trostrukog iznosa minimalne zarade utvrđene u skladu sa propisima o radu, za svaku osobu sa invaliditetom koju nije zaposlio.
- ova sredstva biće uplaćivana u osnovan Budžetski fond za profesionalnu rehabilitaciju i podsticanje zapošljavanja osoba sa invaliditetom. izvršenje obaveze kontroliše poreska uprava

❖ ZAKONOM JE PREDVIĐEN I ČITAV NIZ MERA ZA PODRŠKU POSLODAVCIMA PRI ZAPOSŁJAVANJU OSOBA SA INVALIDITETOM:

- subvencije zarada zaposlenih osoba sa invaliditetom bez radnog iskustva u visini minimalne zarade
- mogućnost refundacije troškova prilagođavanja poslova i radnog mesta
- subvencije za samozapošljavanje, dodatno obrazovanje i obuke
- refundacija doprinosa na teret poslodavca u trajanju od tri godine

❖ PROCENA RADNE SPOSOBNOSTI

Procena radne sposobnosti i mogućnosti zaposlenja ili održanja zaposlenja obuhvata medicinske, socijalne i druge kriterijume kojima se utvrđuju mogućnosti i sposobnosti osobe sa invaliditetom neophodne za uključivanje na tržište rada i obavljanje konkretnih poslova samostalno ili uz službu podrške, upotrebu tehničkih pomagala, odnosno mogućnosti zapošljavanja pod opštim ili pod posebnim uslovima.

Po evidenciji Nacionalne službe za zapošljavanje Filijala Užice ukupno 133 osobe su podnale zahtev za procenu radne sposobnosti i mogućnosti zaposlenja ili održanja zaposlenja

- 88 zaposlenih
  - 55 nezaposlenih osoba sa invaliditetom
- Od tog broja do sada poziv za procenu dobilo je 29 osoba.

Po evidenciji Nacionalne službe za zapošljavanje Filijala Prijepolje ukupno 30 osobe su podnale zahtev za procenu radne sposobnosti i mogućnosti zaposlenja ili održanja zaposlenja

Do sada procenu je prošlo 16 osoba, 14 ih čeka na poziv Komisije.

❖ ZAPOŠLJAVANJE OSOBA SA INVALIDITETOM

Osobe sa invaliditetom zapošljavaju se pod opštim ili pod posebnim uslovima.

Zapošljavanjem osoba sa invaliditetom pod opštim uslovima smatra se zapošljavanje kod poslodavca bez prilagođavanja poslova, radnog mesta ili poslova i radnog mesta.

Zapošljavanjem osoba sa invaliditetom pod posebnim uslovima smatra se zapošljavanje kod poslodavca uz prilagođavanje poslova, radnog mesta ili poslova i radnog mesta.

❖ PROFESIONALNA REHABILITACIJA

Pod profesionalnom rehabilitacijom osoba sa invaliditetom podrazumeva se organizovanje i sprovođenje programa mera i aktivnosti u cilju osposobljavanja za odgovarajući posao, zapošljavanja, održanja zaposlenja, napredovanja ili promene profesionalne karijere.

❖ POSEBNI OBLICI ZAPOSŁJAVANJA I RADNOG ANGAŹOVANJA OSOBA SA INVALIDITETOM

Posebni oblici zapošljavanja i radnog angaŹovanja osoba sa invaliditetom, koji imaju za cilj zapošljavanje, odnosno radno angaŹovanje i poboljšanje kvaliteta Źivota osoba sa invaliditetom, mogu biti organizovani kao:

- 1) preduzeća za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba sa invaliditetom;
- 2) radni centri;
- 3) socijalno preduzeće i organizacija

Radni centar jeste poseban oblik ustanove koja obezbeđuje radno angaŹovanje kao radno terapijsku aktivnost osoba sa invaliditetom koje se ne mogu zaposliti ili održati zaposlenje ni pod opštim ni pod posebnim uslovima, odnosno čiji je radni učinak manji od jedne trećine radnog učinka zaposlenog na uobičajenom radnom mestu.

Socijalno preduzeće, privredno društvo koje se osniva za obavljanje delatnosti koja je usmerena na zadovoljenje potreba osoba sa invaliditetom.

❖ PODZAKONSKI AKTI ZA SPROVOĐENJE ZAKONA O PROFESIONALNOJ REHABILITACIJI I ZAPOSŁJAVANJU OSOBA SA INVALIDITETOM

- Pravilnik o kriterijumima, načinu i troškovima procene radne sposobnosti i mogućnosti zaposlenja i zadržavanja zaposlenja osoba sa invaliditetom (usvojen)
- Pravilnik o bliŹim uslovima, kriterijumima i standardima za sprovođenje mera i aktivnosti profesionalne rehabilitacije (usvojen)
- Pravilnik o načinu praćenja izvršavanja obaveze zapošljavanja osoba sa invaliditetom i načinu dokazivanja izvršavanja te obaveze (usvojen)
- Pravilnika o uslovima i načinu radnog angaŹovanja osoba sa invaliditetom u ustanovama socijalne zaštite za smeštaj korisnika i kod poslodavca posredstvom radnog centra (čekuje se usvajanje)
- Pravilnika o prostorno tehničkim uslovima, stručnoj osposobljenosti zaposlenih i drugim uslovima za rad radnog centra (čekuje se usvajanje)

- ❖ Osobe sa invaliditetom nikako ne treba posmatrati kao teret i loše radnike. Naprotiv, sva istraživanja rađena na tu temu među poslodavcima pokazuju da su osobe sa invaliditetom lojalni radnici, ređe izostaju sa posla i duže se zadržavaju na jednom radnom mestu. Prilikom zapošljavanja najviše će se postići ako se osobe sa invaliditetom posmatraju kao potpuno normalni ljudi, kandidati za posao, odnosno zaposleni.
- ❖ Osobe sa invaliditetom nisu «osobe sa posebnim potrebama», jer imaju iste potrebe kao svi ostali zaposleni – potrebu da obezbede svoju osnovnu egzistenciju, potrebu za komunikacijom i druženjem, za poštovanjem i priznanjem, potrebu za obrazovanjem, za napredovanjem, za osamostaljivanjem, kao i potrebu za samorealizacijom. Jedina razlika kod osoba sa invaliditetom jeste u tome što nekada svoje potrebe zadovoljavaju na drugačiji način
  - na primer, potreban im je drugačije organizovan poslovni prostor, različita količina vremena da bi uspešno završili određeni posao ili različit način komunikacije. To svakako nije razlog da se osobe sa invaliditetom ne uzmu ozbiljno u razmatranje kada je zapošljavanje u pitanju.
- ❖ **Koliko je zaposlenje važno osobama sa invaliditetom?**

Zapošljavanje osoba sa invaliditetom predstavlja jedan od osnovnih preduslova za poboljšanje kvaliteta života ne samo samih osoba sa invaliditetom već i njihovih porodica.
- ❖ Zapošljavanjem (koje nije fiktivno već i stvarno) postiže se puna inkluzija (uključivanje) čime se omogućava ravnopravnost i dostojanstvenost.

Osobe sa invaliditetom traže da sami zarade novac za sopstvenu egzistenciju i da budu ti koji brinu (sami o sebi i drugima) a ne oni o kojima se brinu drugi.

Svaka osoba ima pravo da sama ostvaruje uslove za svoju egzistenciju i osobe sa invaliditetom ne smeju da budu izuzetak.

Za postizanje SAMOSTALNOSTi osoba sa invaliditetom, potrebno je ZAPOŠLJAVANJE.

❖ **Primeri dobre prakse...**

U Zlatiborskom okrugu osobe sa invaliditetom zaposlene su kao administrativni radnici, operateri, profesori, pomoćni radnici.... u:

Organizacijama osoba sa invaliditetom, "Telekomu", Bankama, Srednjim školama, Preduzeću "Putevi", Maxi prodavnici, Preduzeću "Budućnost"

Podatci korišćeni prikupljeni su od:
Organizacija osoba sa invaliditetom,
Nacionalne službe za zapošljavanje filijale Užice, Prijepolje
Lista "Poslovi", septembar 2009.god., Priručnika za zapošljavanje OSI, Internet